

ГРАМАТИЧКО-СТИЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ КУМУЛАЦИЈЕ

У раду се скреће пажња на синтаксостилистичке теме којима није посвећено довољно пажње у досадашњој како лингвостилистичкој теорији тако ни лингвостилистичкој пракси. Тежиште анализе усмјерено је на питање кумулативних, као врло честих, конструкција у српском језику. Циљ анализе јесте да се укаже на главне синтаксичко-стилистичке специфичности конструкција насталих на принципу понављања, посебно оних фигуративног типа. Синтаксичке кумулативне структуре које на посебан начин проширују структуру реченице, настају нагомилавањем тзв. једнородних или истородних реченичних чланова. Поступак понављања хомофункционалних језичких јединица представља својеврстан регуларитет што га омогућава сам језички систем, тј. проистиче из остварења језика као система. Лингвостилистичка истраживања на пољу стилистички структурисаног низања карактеришу различити, готово супротстављени приступи, који се слажу само у једном, а то је истицање кумулације (congeries) као изразито релевантне фигуре.

Кључне ријечи: кумулација, стилематично, стилогено, семантичка редупликација.

Познато је да су, када је ријеч о настави српског језика и књижевности, неке граматостилистичке теме или недовољно заступљене или се спомену мимогред. Такав статус има и анализа стилистичког аспект појединих синтаксичких категорија која се готово не помиње ни у граматичкој литератури. Граматичка стилистика или граматостилистика, која проучава стилематичност¹ и стилогеност (стилистичку вриједност) граматичких категорија и облика, у србистици дијелила је и дијели судбину статуса србистичке лингвостилистике уопште (в. Ковачевић 2003: 220). Тако се у граматичкој и нормативној литератури о стилској маркираности граматичких јединица по правилу говори(ло) само у оквиру форми стандарднојезичких јединица, док су све

* veracevriz@yahoo.com

¹ Стилематичност је начин на који је оформљена језичка јединица која је носиоца стилске вриједности, док је стилогеност употребна и стилска вриједност дате форме језичке јединице (в. Ковачевић 2012: 36).

нестандарднојезичке структуре, стилеми² – остајале изван поља интересовања. Једна од граматостилистичких тема која није шире анализирана у досадашњој како граматичкој тако ни лингвостилистичкој литератури јесте и питање кумулације као синтаксичке и стилистичке категорије српског језика.

Конкретни исказ, као што је познато, није прост спој јединица одабраних из система, већ настаје кодирањем, тј. примјеном одређених правила: ријечи се на примјер у сваком језику на посебан начин граматички уобличавају, сагласно односима међу елементима садржаја, па исказ добија граматичко-синтаксичку структуру. Једна те иста језичка јединица у исказу може бити са више страна објашњена: сваки податак отвара нову позицију, а међу њима онда уочавамо различите степене сродности (на примјер: *Испресли му врећу крај цесте, ња су се збунили: шџа да чине с њокраденим сџварима, ко да их чува и коме да их њреда?* (Лалић 1996: 53). Језичке јединице у истој синтаксичкој позицији ступају у однос према језгреном дијелу структуре, а и у међусобне односе. Ови други одређени су првим: равноправношћу њиховом у односу на центар синтагме око које се групишу. Однос према језгру конструкције има по правилу карактер синтаксичке субординације, али сви чланови са таквим односом дијеле исту синтаксичку позицију, тј. хомофункционални су. Дакле, односи међу јединицама једнаке синтаксичке вриједности могу бити једино координативни³, и при том позиције у којима се може јавити кумулација могу бити разноврсне: позиција субјекта, позиција предиката, позиција атрибута, остале позиције именичких ријечи и реченична кумулација. Друкчије речено, с обзиром да се у комуникативном степену, у минималној јединици комуникације – реченици, уз субјекатско-предикатску везу, остварује и синтаксичка веза истоврсних реченичних дијелова (на примјер: *Куџио сам хљеба, меса, њоврћа и воћа*), поступак понављања хомофункционалних језичких јединица представља својеврстан регуларитет што га омогућава сам језички систем, тј. проистиче из остварења језика као система.

² Стилем(а) је основна и минимална јединица стилистичке анализе, а сам термин у стилистику је увео словачки стилистичар Јозеф Мистрик.

³ Унутар исказа постоје „опћенито, само три могуће релације: предикација, детерминација (и њезини посебни случајеви, субординација и комплементација), координација (у језицима без коордоната, само јукстапозиција)” (HAGEGE 1995: 47).

Понављање⁴ као најстарији и најједноставнији поступак организовања текста састоји се „у поновном појављивању једнаких или сличних елемената” (Речник 1985: 579), које су теоретичари називали првим и најстаријим стилским изражајним средством пјесничког језика (ЏКРЕВ 1969: 273). Општи појам понављања у античкој реторици био је рашчлањен у многобројне врсте, од којих се данас разликују понављања гласова (као нпр. асонанца, алитерација, рима), понављање ријечи (повнављања као што су: анафора, епифора, анадиплоза и сл.), понављање синтаксичких образаца (паралелизам, антиметабола и др.), затим понављање већих говорних цјелина (у поезији, на примјер, понављају се стихови или читаве строфе) (в. Речник 1985: 579). У подлози нагомилавања синтаксички истоврсних јединица налази се синтаксичка категорија *конструкција ријечи* (в. КОВАЧЕВИЋ 2003: 231) јер остварење кумулације нужно захтијева форму синтагме или реченице, а да би једна синтагма или реченица добила статус фигуре⁵, тј. стилистички изражајног средства, она мора удовољавати (античком) критеријуму одступања од уобичајене (примарне) употребе, односно, његовом модерном лингвостилистичком пандану – критеријуму онеобичајености⁶ (који су инаугурисали руски формалисти). Под синтаксичке фигуре потпадају „све фигуре код којих онеобичајење захвата израз или садржај синтагме или реченице у цјелини. Из тога произлази да у синтаксичке фигуре улазе све фигуре код којих се онеобичајава или само израз, или само садржај, или и израз и садржај синтагме или реченице као нужних јединица оформљења” (КОВАЧЕВИЋ 1998: 28). Нема сумње да се постајање и постојање стилских фигура темељи на постојању варијаната⁷ (ПРАНЈКОВИЋ 2005: 11) на различи-

⁴ У ширем значењу, као општи појам, понављање подразумева непрекидно остваривање истог скупа правила.

⁵ Стилска фигура као онеобичајена форма „увијек је стилистички изражајније средство од уобичајене (општејезичке) форме на чијој основи је примјеном одређених језичко-стилских поступака и настала” (КОВАЧЕВИЋ 1996: 148).

⁶ Онеобичавање (остранение) подразумева „учинити познато необичним и туђим тиме што се омета аутоматизовани, навиком устален начин опажања. За Шкловског и друге формалисте, онеобичавање је квинтесенција саме сврхе уметности, па самим тим и књижевности: побуђивање активне свести” (PRINS 2011: 131). Тако руски формалисти умјетнички поступак дефинишу као „поступак онеобичавања ствари, поступак отежане форме, који потенцира тешкоће и време трајања перцепције” (Шкловски 1991: 449).

⁷ Ако је језички израз на стилском нивоу варијантан, онда треба претпоставити да у језику постоји неколико изражајних средстава помоћу којих се може исказати

тим језичким нивоима: од фонолошког, одн. фонетског па до нивоа везаног текста или дискурса. Стилска маркираност заснована на понављању синтаксички истоврсних дијелова истакнута је још у античкој реторици издвајањем фигуре кумулације, чија је фигуративност темељена на низању више појмова сличног или блиског значења (в. Речник 1985: 11), односно на употреби „више сличних израза да се представи једна мисао” (SIMEON 1969: 727). Осим кумулације (гомилање, *congeries*), реторика је издвојила и синатроизам као фигуру. Синатроизам се често употребљавао као синоним за кумулацију, али се од ње разликује по томе што значи гомилање више ствари (разних), док је кумулација умножавање једне те исте ствари (KVINTILIJAN 1985: 257; SIMEON 1969: 372). Поред тога, кумулација као гомилање⁸ у античкој се реторици доводила у вези са амплификацијом (увеличавањем), врло важним стилским украсом, који се, осим кумулацијом, реализује путем градације (типа *incrementum*), поређења (*comparatio*), и закључивања (KVINTILIJAN 1985: 253). Данас се у неким радовима (в. ŠKREB 1983: 257) однос амплификације и кумулације (*congeries*) тумачи друкчије, па се наводи да су то подврсте набрајања, при чему кумулација гомила што више сродних израза, а амплификација приказује што више различитих поједности, „да слику окити са што више детаља” (ŠKREB 1969: 278). Овако дефинисана амплификација заправо се изједначава са синатроизмом (KVINTILIJAN 1985: 257). У модерној књижевној поезици фигуре понављања најчешће су описиване довођењем у везу са тзв. „аспектуализацијом предмета”. Као што је познато, „предмети се у умјетности не појављују сами по себи, у потпуности своје појавности, већ се јављају аспектуализовани: виђени с једне стране, из посебног угла, у нарочитом свјетлу” (LEŠIĆ 2008: 261). Због тога ће пјесник, „ако у свијести читалаца жели створити слику некога посве одређенога, цјеловитог и сувислога свијета, настојати –

мисао и та средства као стилистичке варијанте представљају свако за себе „један посебан начин изражавања истог појма” (GUIRAUD 1964: 42). Стилистичке варијанте суочавају нас с појмом „избора”, који представља један од темељних појмова модерне стилистике, и који се заснива на претпоставци да онај ко говори увијек има могућност да изабере једну од неколико могућих стилских варијанти „које приближно значе исту ствар, али је на други начин исказују” (LEŠIĆ 1971: 19). Појам избора у стилистику је увео Жил Марузо сматрајући га основним инструментом анализе стила (в. LEŠIĆ 1971: 20).

⁸ Гомилање „*congeries, conductio* [...] – фигура проширивања појма додавањем другог, средњег појма, мисли и изражаја сличног значења који се односе на један појам, да се тај увелича [...]” (SIMEON 1969: 433).

без обзира на то хоће ли он тај свијет оцијенити позитивно или негативно – да тај свој свијет испуни предметношћу. У ту сврху он ће се послужити фигурама набрајања. Тако су радили писци барокног романа, приказујући барокну слику свијета [...]” (ЏКРЕВ 1969: 277). Фигуре набрајања „дају говору нове интонационе, а тиме и семантичке нијансе, оне су једно од неопходних средстава у пишчеву раду на језику” (ТИМОФЕЈЕВ 1950: 244). Јасно је да те фигуре „саме по себи не садрже ничег уметничког, оне добијају уметнички значај тек онда кад су садржајне, тј. кад су потчињене одређеном уметничком циљу” (ТИМОФЕЈЕВ 1950: 244).

Синтаксостилеми, као и сви стилеми, јесу стилистички структурисане језичке јединице, због чега и добијају статус потенцијално предодређених јединица за преношење „појачане изражајности” (ПРАНЈИЋ 1985: 62). Постајање и постојање свих синтаксостилема темељи се на постојању варијаната на синтаксичком нивоу, па синтаксостилеми, као и сви стилеми, представљају одступање од уобичајене (примарне) форме или садржине. А с обзиром да представљају одступање у односу према свакодневној, „нормалној” употреби језика, они се могу класификовати на основу поступака⁹ „стилистичке трансформације” (в. КОВАЧЕВИЋ 1998: 14). Тако се творба свих стилских фигура, односно стилема, према античким реторичарима, темељи на четири поступка структурно-семантичког онеобичајења нестилематичних јединица. А та четири поступка која су у подлози творбе свих стилских фигура и/или стилема јесу: први се поступак назива *immutatio* (замјена) и састоји се у томе да се један језички елемент замијени, супституише другим; други је поступак *adiectio* (додавање) и састоји се у томе да се постојећем елементу дода какав други елемент; трећи је поступак *detractio* (одузимање) и састоји се у томе да се каквој јединици и/или цјелини одузме какав елемент, да се нешто што је било саставним дијелом те јединице и/или цјелине изостави; и четврти је поступак *transmutatio* (премјештање) и састоји се у томе да поједини језички елементи замијене мјеста, тј. да се један елемент нађе на мјесту другог и/или обрнуто (уп. ЗИМА 1988: 16; КОВАЧЕВИЋ 2000: 147). У литератури о реторичким фигурама ова се подјела проширује једино још специфичним обликом додавања – понављањем. Тако ће се додавање састојати од проширења уобичајене појаве неким новим

⁹ Те је поступке издвојила још античка реторика за све стилске фигуре без обзира на ком језичком нивоу се оне остварују; дакле, за све фигуре од фонолошког до текстуалног нивоа, што важи и за стилеме као савремене (некад само терминолошки различите) еквиваленте стилских фигура.

елементом, а понављање од „вишеструког додавања једног те истог елемента” (уп. ŠKILJAN 1986: 15).

Кумулативне структуре у србистици су, како смо претходно указали, недовољно описане и са граматичког и са стилистичког становишта. То потврђује и чињеница да је само у једном граматичком раду, и то у граматици Мразовић и Вукадиновић (уп. MRAZOVIĆ, VUKADINOVIĆ 2009: 781-786), могу пронаћи информације које се директно односе на проблематику нагомилавања. Тако ауторке у посљедњем поглављу своје граматике посвећеном низању (координацији) равноправних елемената, под низањем подразумевају шири појам од координације, јер оно „обухвата и низање ријечи, фраза и реченица” (2009: 781), док се у традиционалној граматици, како ауторке запажају, говори о координацији „углавном реченица” (2009: 781). Издвајајући нужне структурне карактеристике низа равноправних елемента – хомофункционалност и координираност, ауторке испитују „могућности повезивања елемената у низ”, фокусирајући се при том на низ „разнородних елемената” (2009: 786). Не наводећи експлицитно шта се тачно подразумева под разнородношћу, ауторке овај синтаксички однос само поткрепљују примјерима везничких и невезничких конструкција у којим се нижу категоријално неистоврсне граматичке јединице у објекатској и атрибутској функцији, тј. хомофункционалне приједлошко-падежне форме и реченице, одн. клаузе, констатујући, на крају рада, да „и поред синтаксичке равноправности, некад није могућно повезати елементе у низ и то због семантичке неподударности елемената” (2009: 786). Иако могу имати наглашену стилогеност како на поетској тако и на функционалностилској равни, стилистички аспект кумулативних структура до сада је мало освјетљаван у србистичкој граматичкој литератури. У радовима који до тичу то питање, стилска маркираност истиче се када је у питању асиндетски или полисиндетски организовано набрајање (уп. MINOVIĆ 1987: 49; Симић, Јовановић 2002: 383), или када се нагомилавање једнородних чланова доводи у везу са постизањем веће кохезионности реченичне структуре (в. Симић, Јовановић 2002: 454). О појединим типовима понављања, као што је редупликација лексички истоветних хомофункционалних чланова, бавио се и Љ. Поповић (1967: 1–21; 1969: 128). Поповићев синтаксостилистички приступ кумулацији реченичних чланова не ставља у први план аспект нагомилавања, већ се углавном испуљује у стилској анализи темељеној на експресивним моментима који почивају

на лексичкој или позиционој условљености јединица реализованих у функцији редуплицираног реченичног члана.

Лингвостилистичка истраживања на пољу стилистички структурисаног низања карактеришу различити, готово супротстављени приступи, који се слажу само у једном, а то је истицање кумулације (*congeries*) као изразито релевантне фигуре, тј. као најзначајнијег представника фигуративног нагомилавања хомофункционалних јединица. Тако има аутора који – узимајући једино форму као критеријум – сваку координацију хомофункционалних синтаксичких јединица проглашавају кумулацијом као стилском фигуром, темељећи њену стилску вриједност прије свега на експресивним критеријумима попут оних да кумулација изражава „вртложна збивања”, „опште и посебне емоционалне слике збивања”, да одсликава „психолошка узбуђења и бурна збивања” и сл. (уп. ЂОРЂАС 1974: 267; СИМЋИЋ 1979: 201–211). Једини и досад најобимнији рад у којем се у разматрању структурног онеобичајења кумулације одређују јасне критеријалне границе за разграничење фигуративних од нефигуративних гомилања језичких јединица јесте рад Милоша Ковачевића (2000: 145–159). У свом раду *Кумулација*, полазећи од четири темељна реторичка поступка према којима настају стилски структурисане јединице, М. Ковачевић издваја кумулативне моделе, уз опис њихових специфичних и интерферирајућих синтаксичких, семантичких и стилистичких особина. Критеријуми разграничења фигуративних од нефигуративних гомилања језичких јединица које је М. Ковачевић изнио у поменутом раду, код истраживача стилистичке синтаксе код нас који третирају, истина ријетко, и питања кумулације, постали су готово опште мјесто (уп. КАТНИЋ ВАКАРШИЋ 1996; 2001; РАДУЛОВИЋ 2002).

Кумулација, као граматичко-стилистичка категорија, остварује се на нивоу реченице. Синтаксичке кумулативне структуре које на посебан начин проширују структуру реченице, настале су, дакле, нагомилавањем тзв. једнородних или истородних реченичних чланова. Једнородним називају се чланови реченице „који се налазе у једнаком синтаксичком односу са неким чланом реченице, вршећи неку синтаксичку функцију и удружујући се један с другим координираним везником” (Синтаксис 1979: 102). Кумулативне конструкције, дакле, подразумевају вишеструку редупликацију¹⁰ језичких јединица обједињених критерију-

¹⁰ Редупликација овдје означава облик којим је обухваћен какав поновљени елемент (в. KRISTAL 1996: 95).

мом функционалне истоврсности и синтаксичке координираности. У координирани низ који чини кумулацију могу улазити сви типови синтаксичких јединица – синтаксеме, синтагме и клаузе, с тим што довођење у координацију не подразумејева и њихову категоријалну истоврсност. Кумулативне конструкције могу се разврстати на основу различитих структурних, формалних, семантичких и стилистичких критеријума.

Код фигуративних или тзв. правих кумулација редупликација хомофункционалних координираних јединица увијек подразумејева и редупликацију неких њихових семантичких компоненти. Употреба стилематичних модела овог типа по правилу је везана за књижевноумјетнички стил (поезију и прозу). Најзначајнија и најфреквентнија семантичко-синтаксичка фигура којој је нужен услов координација синтаксички хомофункционалних јединица, јесте кумулација као *congeries*, тј. као гомилање језичких јединица, која је у класичном реторичком одређењу једино сматрана фигуративном. Уз синтаксичку редупликацију, као нужан критеријум, за кумулацију неопходан је и довољан критеријум „специфично семантичко редуплицирање”, па се у свим нагомилавањима овог типа координирани чланови „обавезно везују за исти референт”, односно „обједињени су једначитошћу референата”. Кумулативни фигуративни тип структурисан је од најмање три функционално истоврсна члана, а будући да је за кумулиране јединице веома битно да и ван координираног низа припадају заједничком семантичком пољу, као његови конституенти реализују се различите лексеме блискозначнице.

За егзеплификацију фигуративног типа кумулативних форми, овдје ће нам послужити један Ђопићев примјер нагомилавања који смо ексцерпирали из приповједне прозе *Башића слезове боје*. Описујући нашање својих земљака, и притом истичући њихове специфичне особине, посебно оне које долазе до изражаја у односу према туђину – Ђопић ће рећи:

Seljak je toliko lisičio, sladio i prenemagao se da zbunjenom intendantu tek navrh brdske kose konačno postade jasno da umjesto krave vodi sa sobom golemu dobroćudnu motčinu (ЃОРИЋ 1990: 129).

Код нагомиланих глаголских лексема у датом примјеру архисемску обједињеност успостављају емоционално-експресивно маркирани глаголи, гдје семантички обједињавајућу доминанту низа чини глагог *лисићии*, јер он, због специфичне семантичке компоненте ‘лукаво’, носи

основно стилско оптерећење у сликању индивидуалног карактера лика. Остали чланови кумулативног низа, који уносе диференцијалне семе квалитета, и то семантем 'пријатно' (*сладиши*) и 'извјештачено' (*џрене-маџаши се*), имају функцију модификације значења и стилског набоја прве глаголске компоненте. На тај се начин опсег референта семантички сужава, тј. нијансира се архисема 'казивати', а што омогућује стварање експресивне слике и истовремено наглашава битност онога што се глаголским јединицама означава у датом контексту. Из тога произлази да кумулација у датом примјеру почива на својеврсној „семантичкој ад-јункцији”, будући да сваки нови члан понавља архисемску и додаје диференцијалну семантичку компоненту (в. КОВАЧЕВИЋ 2000: 153), па захваљујући њима, дати хомофункционални низ не почива само на понављању, него и на допуњавању. Будући да је глагол *лисичиши* експресивно обиљежен, а посљедња од редуплицираних лексема *џренемаџаши* има негативну субјективну маркираност, и саме координиране јединице показују експресивну обиљеженост. Појачаној изражајности дате кумулације доприноси и комбинација експресивно маркираних глагола, која настаје као резултат синтезе, односно преплитања њихових диференцијалних, конотативних компоненти. Захваљујући поступку семантичке редупликације, у датом се примјеру кумулацијом увјерљиво дочарава и на комичан, благохуморан начин потцртава неприлагођеност у говору и понашању лика, и истовремено одсликава и локални колорит. Кумулације с глаголским блискозначним лексемама у књижевноумјетничком тексту – како показује и наведени Ђопићев примјер – представљају значајну фигуру, поготово када је у питању структурисање умјетничких ликова гдје се јунаци разоткривају у самој радњи, у поступцима или мислима непосредно повезаних са самом радњом. Разлог томе је што глагол, заједно са придјевом, чини врсту ријечи „атрибутског карактера”, и захваљујући томе пружа велике могућности избора.

Да закључимо. Када је ријеч о сложеним синтаксичким конструкцијама насталим вишеструком редупликацијом језичких јединица обједињених критеријумом функционалне истоврсности и синтаксичке координираности, у досадашњој лингвостилистичкој литератури недовољно је или мимогред указивано. Кумулација се, као граматичко-стилистика категорија, остварује на нивоу реченице, гдје синтаксичке кумулативне структуре на посебан начин проширују њену структуру. У координирани низ који чини кумулацију могу улазити сви типови синтаксичких јединица – синтаксеме, синтагме и клаузе, с тим што довођење у

координацију не подразумијева и њихову категоријалну истоврсност. Најзначајнија семантичко-синтаксичка фигура којој је нужан услов координација синтаксички хомофункционалних јединица, јесте кумулацији као *congeries*, тј. као гомилање језичких јединица, која је у класичном реторичком одређењу једино сматрана фигуративном. Уз синтаксичку редупликацију, као нужан критеријум, за кумулацију неопходан је и довољан критеријум „специфично семантичко редуплицирање”. Кумулативни фигуративни тип структурисан је од најмање три функционално истоврсна члана, а будући да је за кумулиране јединице веома битно да и ван координираног низа припадају заједничком семантичком пољу, као његови конституенти реализују се различите лексеме блискозначнице. Као изразито стилоген, стилематични модел овог типа по правилу је везан за књижевноумјетнички стил (поезију и прозу).

Извори

- Лалић 1996: Михаило Лалић. *Лелејска јора*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Ѓорић 1990: Branko Ѓорић. *Vašta sljezove boje*. Sarajevo: Svjetlost.

Цитирана литература

- Ковачевић 1996: Милош Ковачевић. *Сушњасџивено и мимојредно у линџивисџици*. Погдорица: УНИРЕКС.
- Ковачевић 1998: Милош Ковачевић. *Сџилске фијуре и књижевни џексџ*. Београд: Требник.
- Ковачевић 2000: Милош Ковачевић. *Сџилисџика и џрамаџика сџилских фијура*. Крагујевац: Кантакузин.
- Ковачевић 2003: Милош Ковачевић. *Грамаџичке и сџилисџичке џеме*. Бања Лука: Књижевна задруга Бања Лука.
- Ковачевић 2012: Милош Ковачевић. *Линџвосџилисџика књижевној џексџа*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Поповић 1967: Љубомир Поповић. Понављање почетног реченичног члана као стилско средство за истицање. *Наш језик*, књ. XVI, св. 1-2, (1–21).
- Поповић 1969: Љубомир Поповић. Понављање речи ради стилског појачавања значења. *Наш језик*, XVII, св. 3, (8–26).

- РАДУЛОВИЋ 2002: Зорица Радуловић. *Алхемија ријечи*. Подгорица: Уни-
рекс.
- РЕЧНИК 1985: *Речник књижевних термина*. Београд: Нолит.
- СИМИЋ, ЈОВАНОВИЋ 2002: Радоје Симић и Јелена Јовановић. *Српска син-
такса I-II*. Београд, Никшић: Научно друштво за неговање и проуча-
вање српског језика, Јасен.
- СИНТАКСИС 1979: *Современный русский язык*. Под ред. Д. Э. Розенталя. Ч.
2. Москва: Высшая школа.
- ТИМОФЕЈЕВ 1950: Леонид И. Тимофејев. *Теорија књижевности (основе нау-
ке о књижевности)*. Београд: Просвета.

- ЋОРАС 1974: Milorad Ćoras. *Stilistika srpskohrvatskog književnog jezika*. Бео-
град: Naučna knjiga.
- GUIRAUD 1964: Pierre Guiraud. *Stilistika*. Sarajevo: Veselin Masleša.
- HAĞEĞE 1995: Claude Hagege. *Struktura jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- КАТНИЋ БАКАРШИЋ 2001: Marina Katnić Bakaršić. *Stilistika*. Sarajevo: Ljiljan.
- КАТНИЋ БАКАРШИЋ 2006: Marina Katnić Bakaršić. *Stilističke skice*. Sarajevo:
Connectum.
- КВИНТИЛИЈАН 1985: М. F. Kvintilijan. *Образовање говорника*. Sarajevo: Oda-
brane strane, Veselin Masleša.
- КРИСТАЛ 1996: Deјvid Kristal. *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.
- ЛЕШИЋ 1971: Zdenko Lešić. Poјam „izbora” kao instrument analize stila. *Iz-
raz*, XVI/1, (18–29).
- ЛЕШИЋ 2008: Zdenko Lešić. *Teorija književnosti*. Beograd: Službeni glasnik.
- МИНОВИЋ 1987: Milivoје Minović. *Sintaksa srpskohrvatskog jezika*. Sarajevo:
Svjetlost.
- МРАЗОВИЋ, ВУКАДИНОВИЋ 2009: Pavica Mrazović i Zora Vukadinović. *Gramati-
ka srpskog jezika za strance*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka
knjižarnica Zorana Stojanovića.
- ПРАНЈИЋ 1985: Krunoslav Pranjić. *Jezik i književno djelo (Ogledi za lingvostili-
stičku analizu književnih tekstova)*. Beograd: Nova Prosveta.
- ПРАНЈКОВИЋ 2005: Ivo Pranjković. *Jezik i beletristika*. Zagreb: Disput.
- ПРИНС 2011: Džerald Prins. *Naratoški rečnik*. Beograd: Službeni glasnik.
- СИМИЋ 1979: Radoје Simić. Gramatička kumulacija sa lingvističkog i stilisti-
čkog stanovišta. *Književnost i jezik*, god. XXXVI, br. 2-3, (449–455).

- SIMEON 1969: R. Simeon. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I-II*. Zagreb: Matica hrvatska.
- ŠKREB, 1969: *Uvod u književnost*. Zagreb: Znanje.
- ŠKREB 1983: Zdenko Škreb i Ante Stamać. *Uvod u književnost: Teorija, metodologija*. Zagreb: Globus.
- ŠKILJAN 1985: Dubravko Škiljan. Antičke figure i tropi i suvremena lingvistika I. *Latina et Graeca*, vol. 26, (17–43); (II) vol. 27, 1986, (5–22).
- ZIMA 1988: Luka Zima. *Figure u našem narodnom pjesništvu*. Zagreb: Globus.

Vera Ćevriz Nišić

Grammatisch/stilistische Aspekte
der Kumulation

Zusammenfassung

In der vorliegenden Arbeit wird auf die syntaktisch-stilischen Themen hingewiesen, denen in der bisherigen linguistisch-stilistischen Theorie, sowie der linguistisch-stilistischen Praxis nicht genug Aufmerksamkeit gewidmet wurde. Der Schwerpunkt der Analyse basiert auf den Anhäufungsfragen, Konstruktionen, die sehr häufig in der serbischen Sprache vorkommen. Das Ziel der Analyse ist auf die syntaktisch-stilistischen Besonderheiten von Konstruktionen hinzuweisen, die durch Wiederholungen entstehen, besonders figurativen Wiederholungen. Diese syntaktisch-kumulativen Konstruktionen, die auf eine besondere Art und Weise die Satzstruktur erweitern, entstehen durch Anhäufung sogenannter ähnlicher oder homogener Satzglieder. Der Anhäufungsprozess homofunktionaler sprachlicher Einheiten stellt eine Regelmäßigkeit dar, die das sprachliche System ermöglicht, d.h. durch die Sprachrealisierung als System erfolgt. Die linguistisch-stilistischen Untersuchungen auf dem Feld der stilistisch strukturierter Reihungen qualifizieren unterschiedliche, fast entgegengesetzte Ansätze, die nur in einem übereinstimmen und zwar in der Hervorhebung der Anhäufungen (congeries), einer relevanten Figur.

Schlüsselwörter: Kumulation, stilematisch, stilogen, semantische Replikation